

Т. М. Фоменко

викладач кафедри іноземних мов,
Сумський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРАРІЇВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Актуальність проблеми формування соціокультурної компетентності у майбутніх аграріїв зумовлена сучасними вимогами ринку праці до фахівців. Аграрна галузь потребує компетентних, мобільних та конкурентоспроможних фахівців, щоб функціонувати у полікультурному просторі для ефективної соціалізації, комунікації з представниками різних культур та народів. Соціокультурні зміни в процесі євроінтеграції зумовлюють встановлення нового типу міжкультурних відносин. Для майбутніх аграріїв з'являються нові можливості та перспективи співпраці із зарубіжними країнами, що сприяє розширенню культурних меж, розвитку діалогу культур, взаємодії та розумінню інших культурних цінностей. Сучасний особистісний розвиток майбутніх аграріїв, готових до міжкультурного спілкування, не можливий без сформованої соціокультурної компетентності.

Для успішного міжкультурного спілкування, окрім знань про іншомовну країну, майбутній фахівець повинен добре знати культуру своєї країни, а також мати високий рівень загальної культури. Особливість студентів аграрного вищого навчального закладу полягає не лише у різноманітті молоді з різним загальним рівнем культури, характером, звичками, досвідом, але й у тому, що сільська молодь здебільшого складає студентський контингент, і це, в свою чергу, зумовлює особливості їх мислення та поведінки, соціальних норм та цінностей. Місто для сільських студентів є новим соціокультурним середовищем, до якого їм потрібно

адаптуватися. Від позитивної адаптації сільського студента в умовах ВНЗ залежить формування його особистості. Найважливішу роль у подоланні культурного бар'єру сільської молоді відіграє взаємодія із соціальним середовищем, ступінь включеності суб'єкта в соціум.

Ключовим аспектом соціалізації особистості, розвитку її як компетентного фахівця вважається процес набуття нею професійно значущих та життєвих якостей. З-поміж професійно-особистісних якостей, необхідних для успішної діяльності та розвитку особистості аграрія, можна виокремити спільні ознаки: мобільність, здатність приймати адекватні рішення, витривалість, спостережливість, емпатія та толерантність, здатність пристосовуватись до нових умов.

Одним із важливих компонентів соціальної адаптації студентів є також формування ціннісних орієнтацій. Від рівня засвоєння та оволодіння ціннісними орієнтаціями залежить якість професійної підготовки майбутніх фахівців-аграріїв. За період навчання у вищому навчальному закладі відбувається індивідуалізація особистості, формування її життєвих настанов та цілей; затвердження у поведінці ціннісних орієнтацій, зокрема соціокультурних. Формування професійних ціннісних орієнтацій у процесі підготовки майбутніх фахівців в аграрному ВНЗ забезпечують міжпредметні зв'язки гуманітарних дисциплін.

В аграрних вищих навчальних закладах викладаються такі гуманітарні дисципліни як «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Історія України», «Історія української культури», «Українознавство», «Релігієзнавство», «Психологія», «Соціологія», «Філософія». Всі ці дисципліни сприяють формуванню соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв. Завдяки міжпредметним зв'язкам навчання проходить у співставленні, діалозі культур, в результаті чого відбувається осмислення цінностей рідної країни та загальнолюдських цінностей. Це дає можливість для формування таких ціннісних орієнтацій як патріотизм, інтернаціоналізм, толерантність, критичність мислення, здатність до співпраці в умовах різниці

поглядів та переконань, усвідомлення власної гідності та повага до гідності інших, почуття співучасті у світовій культурі, формування гуманістичного світогляду. Гуманітарні знання дають можливість підвищити загальну культуру, формують громадянську позицію, допомагають формувати соціальні норми поведінки, збагачують знаннями міжособистісного спілкування.

Особистісний та професійний розвиток фахівця-аграрія, ефективно входження його у сферу професійної соціалізації значною мірою залежить від рівня сформованості комунікативних умінь. Роль комунікації у професійній діяльності аграріїв зростає відповідно до вимог виробництва. Сучасний фахівець аграрної галузі повинен володіти культурою професійного, іншомовного та міжкультурного спілкування, вміти правильно й виразно висловлюватися, використовуючи різні стилістичні засоби українською й іноземною мовами, самостійно поповнювати свої знання.

Особливого значення в аграрних вищих навчальних закладах надається вивченню іноземних мов. Сьогодні вивчення іноземної мови є невід'ємною складовою системи професійної освіти. Підвищенню практичної значущості іноземної мови в аграрних ВНЗ сприяє розвиток контактів з іноземними партнерами, що вимагає від майбутніх фахівців знання професійної лексики й комунікативних навичок. Крім цього, в результаті встановлення партнерських зв'язків між вищими навчальними закладами, багато студентів бере участь у різноманітних міжнародних програмах, конференціях, що також вимагає якісної мовної підготовки. Ефективне спілкування іноземною мовою є важливим показником професійної культури фахівця в галузі сільського господарства та загальнокультурного розвитку особистості. Іноземні мови грають важливу роль у реалізації ідеї соціокультурної адаптації. За допомогою іноземних мов відбувається «діалог культур» – рідної та іноземної – як підґрунтя концепції іншомовної освіти. Аграрно-промисловому комплексу потрібні фахівці, які володіють іноземною мовою з метою комунікації і задля самовдосконалення як особистості, яка

розвивається в соціокультурному середовищі. Таким чином, знання іноземної мови підвищує конкурентоспроможність і мобільність фахівців, є важливим для отримання престижної роботи та кар'єрного зростання.

Важливим для соціокультурної компетентності є професійне спілкування в іншомовному середовищі. Для покращення психологічної адаптації в іншомовному середовищі в процесі підготовки студентів-аграріїв доцільно застосовувати різні види соціопсихологічних тренінгів особистісного зростання: аутотренінг, тренінг ділового спілкування, тренінг-діалог тощо. Розвиток у студентів-аграріїв якостей, що сприяють позитивному вирішенню конфліктних ситуацій, навичок співпраці, поваги до інших та емпатії, допоможе у майбутньому бути конкурентоспроможними на міжнародному ринку праці. Отже, сформовані нові соціальні та культурні якості дозволяють особистості легше пристосовуватися до соціальних умов, соціокультурних норм та правил життя у соціумі.

Вивчення майбутніми аграріями гуманітарних дисциплін спрямоване на розвиток у них соціально-особистісних компетенцій, які сприяють більш ефективній соціалізації та адаптації випускників у змінних соціокультурних умовах. Соціально-особистісні компетенції майбутніх фахівців-аграріїв засновані на моральних якостях, соціальній відповідальності, комунікативних вміннях тощо. У результаті студент повинен оволодіти наступними соціально-особистісними компетенціями: володіти якостями громадянськості; бути здатним до соціальної взаємодії, міжособистісної комунікації, рефлексії, роботі в команді. Зазначені компетенції є необхідними для входження майбутніх аграріїв у соціум, для їхньої професійної адаптації та реалізації в професійній діяльності.

Таким чином, формування соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв у процесі вивчення гуманітарних дисциплін передбачає засвоєння особистістю системи національних та загальнолюдських цінностей, толерантне ставлення до культурних цінностей інших народів, прояв поваги

до культурних надбань рідної країни, усвідомлення своєї національної значущості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ляшенко І. В. Апробація психологічного компонента спеціального курсу підготовки майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм [Електронний ресурс] / І. В. Ляшенко // Народна освіта. – 2009. – Вип. 1(7). – Режим доступу до журн.: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/7/statti/3lyashenko.htm.
2. Фоменко Т. М. Міжпредметні зв'язки соціально-гуманітарних дисциплін як педагогічна умова формування соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв / Т. М. Фоменко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – № 5 (49). – С. 414 – 422.